

ВИСНОВОК

про наукову новизну теоретичне та практичне значення результатів дисертації

Калініченка О.О. на тему: «Українська школа підводного мореплавства XIX – початку XX ст.: формування, діяльність, персоналії», що подається на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 032 - «Історія та археологія»

Актуальність теми дослідження та її зв'язок з планами наукових робіт.

Рецензоване дисертаційне дослідження О.О. Калініченка стосується досить важливої проблеми, пов'язаної з формуванням і розвитком української школи підводного мореплавства. Попри значну історіографію та джерельну базу зазначеної проблематики, спеціальних досліджень, які повною мірою відтворюють зазначену проблему, на сьогодні немає. Автор поставив за мету дослідити ідентифікацію втрачених ланок морської діяльності українців упродовж XIX – початку XX ст. для відтворення військово-морської історії України. Таке дослідження є важливим фактором у контексті відновлення українського підводного флоту на сучасному етапі. Усе вище зазначене зумовлює актуальність дисертаційної роботи О.О. Калініченка.

Дисертаційне дослідження виконувалось згідно наукової теми кафедри історії України Одеського національного університету імені І. І. Мечникова «Український Південь: історія, тексти, історична пам'ять» (ресстраційний номер 0116U008034, наказ № 1431-18 від 22.06.2016) та в контексті розробки підручника «Військово-морська історія України» на замовлення ВМС ЗС України.

Наукові положення, розроблені особисто дисертантом та їх новизну.

Наукові положення, викладені в дисертаційній роботі є спробою першого комплексного дослідження окремих аспектів військово-морської історії, здійсненого внаслідок опрацювання значного масиву архівних джерел з архівосховищ України та Росії, уперше введених до наукового обігу, опублікованих документів та історичної літератури.

Уперше: проведено комплексний аналіз теоретичних розробок підводних суден (на матеріалах праці В.П. Кремінського) з історією подальшого розвитку підводного флоту; проаналізовано термінологічні особливості та взаємозв'язок понять «Українська школа підводного мореплавства» та «Українська наукова школа мореплавства», аргументуючи їх у своєму дослідженні; заповнює прогалину військово-морської історії України періоду тимчасового бездержав'я Нації; розроблено методологію вивчення міждисциплінарної теми в рамках трьохмірної системи координат

історичних спеціалізацій «Всесвітня історія», «Воєнна історія», «Історія науки і техніки» з авторською назвою «концентричних шарів»;

грунтовно доповнює науково-історичну базу, як підґрунтя для корегування Морської доктрини України, особливо її підводної складової.

Обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, які захищаються.

Наукові положення та висновки наданої на фаховий семінар дисертації здебільшого є обґрунтованими. Проте деякі позиції потребують пояснення та обґрунтування, бо виглядають дискусійними.

Наукове та практичне значення дисертаційної роботи

Робота О.О. Калініченка може бути підґрунтям для видання монографічного дослідження з військово-морської історії України. Основні положення можуть бути враховані в реалізації національних урядових програм стосовно відродження підводного флоту країни.

Використання результатів роботи.

Практичне значення роботи полягає в тому, що матеріали, положення, висновки дисертаційного дослідження значно розширюють відомості про історію, становлення та функціонування вітчизняного підводного мореплавства, які можуть бути використані в узагальнюючих працях з історії України.

Оцінку мови та стилю дисертації

Мова дисертації грамотна, стиль викладення – академічний з елементами популярного.

Відповідність діючим вимогам щодо оформлення дисертації.

Оформлення дисертації відповідає міністерським вимогам.

Відповідність змісту дисертації спеціальності, з якої вона подається до захисту.

Дисертаційне дослідження Калініченка О.О. відповідає спеціальності 032 «Історія та археологія».

Зауваження та рекомендації (за наявності).

У Вступі:

1. Потребують певного вдосконалення хронологічні рамки дослідження (за винятком першого абзацу). Прибрати недоцільну «дотичну доказову базу» (с. 16).

2. **Наукова новизна** (с. 17-18) сформульована в досить розпливчастих фразах, як наприклад «заповнення прогалини військово-морської історії України», «впровадження історизму» тощо. Рекомендується чітко вказати,

які саме наукові проблеми були вперше вирішені або отримали суттєвий подальший розвиток.

У Розділі 1

3. Прибрати недоречну дискусію з О.М. Луговим, у якого відсутня будь-яка письмова публікація із зазначеної дисертантом проблематики, або коректно оформити посилання на вміщену до архіву рецензію, яка має бути вказана не в розділі «джерела», але в розділі «література».

4. Не зрозуміло чому нормативні документи не враховані дисертантом як опубліковані джерела, а роман французького письменника Жюль Верна «Двадцять тисяч льє під водою» віднесено до опублікованих джерел (с. 47).

5. Прибрати вказівки на неіснуючу публікацію Монжері 1820 р. (с. 60 та 107, та перелік джерел під №79).

6. Не допускати викривлення назв архівних документів (ДАОО, ф. 4, оп. 21, спр. 469, 1845 р. та ф. 1, оп. 193, спр. 8, 1854 р.) в тексті та в переліку джерел.

У Розділі 3

7. Не зрозумілою та необґрунтованою залишається позиція дисертанта стосовно близькості до українського етносу військових моряків, які походили з колишніх земель Великого Князівства Литовського (с. 148), як і можливість на подібній аргументації декларувати існування балтійського та тихоокеанського осередків УШПМ (п. 3.1 та 3.3).

8. Дискусійним залишається питання щодо захоплення автора морською історією запорозьких козаків, викладеною на сторінках дисертаційного дослідження.

9. На нашу думку, варто було б більше уваги приділити історії українського морського флоту в період 1917-1918 рр., а також діяльності морських навчальних закладів.

Відповідність дисертації вимогам, передбаченим пунктом 10 Порядку МОН.

Дисертація подана у вигляді спеціально підготовленої кваліфікаційної наукової праці на правах рукопису, виконана здобувачем особисто. Вона містить науково обґрунтовані теоретичні результати проведених здобувачем досліджень, що мають певне значення для історичної науки, насамперед для військової історії, та підтверджуються документами, які засвідчують проведення таких досліджень, а також свідчать про особистий внесок здобувача в науку та характеризуються єдністю змісту.

Кількість наукових публікацій, повноту опублікування результатів дисертації та особистий внесок здобувача до всіх наукових публікацій, опублікованих із співавторами та зарахованих за темою дисертації.

Результати даного дослідження пройшли наукову апробацію на 26-ти міжнародних і всеукраїнських конференціях. Основні положення і результати дисертації знайшли відображення в 25-ти наукових публікаціях.

Результати перевірки роботи на академічний плагіат

Робота пройшла перевірку на академічний плагіат. Оригінальність 74,9%, схожість 25,1%.

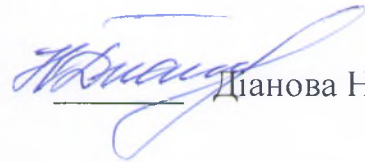
Дисертація апробована на засіданні фахового семінару, організованого кафедрою історії України ОНУ імені І. І. Мечникова (протокол № 4 від «18 жовтня» 2021 р.).

Дисертаційна робота О.О. Калініченка «Українська школа підводного мореплавства ХІХ початку ХХ ст. : формування, діяльність, персоналії» може бути допущеною до захисту в Спеціалізованій вченій раді.

21 жовтня 2021 р.

Рецензент

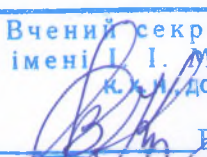
доктор історичних наук, професор,
професор кафедри історії України
Одеського національного
університету імені І.І. Мечникова

Діанова Н.М.

Рецензент

кандидат історичних наук,
доцент кафедри всесвітньої історії
Одеського національного
університету імені І.І. Мечникова

Луговий О.М.

Вчений секретар ОНУ
імені І. І. Мечникова
К. І. І. доцент

Курандо С. В.

